

SZEGEDI HIRADÓ.

11-ik szám.

Vasárnap, télutó 5-én 1860.

Második évfolyam.

Megjelenik:

Hetente kétszer, esztendőnkön és vasárnap reggel.

Szerkesztői iroda:

Tamplintea, Lomló-felház, 359. szám., hová a kéziratok bérmentet utasítandók.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Szegeden hazhozfordással: Egész évre 6 frt., — félévre 3 frt., — évfolyadra 1 frt 60 kr. osztr. ért.

Videkre postán: Egész évre 8 frt., — félévre 4 frt., — évfolyadra 2 frt. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ujkr.

Hirdetések:

Az öthasábos pettisor egyszeri hirdetésnél 7 ujkr kétszerinél 6 ujkr., többszerinél 5 ujkr. Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 36 ujkr. A nyilatkozatban a háromhasábos pettisor igrtási díja 20 ujkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetések Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez címzendők.

Lapunkra folyvást fogadunk el előfizetéseket a fentiekelt feltételek mellett.

Tájékoztató teendőink körül.

I.

Nelsonnak Trafalgnál elég volt mondania: „Angolország megvárja, hogy mindenkit megteendő kötelességét.” Ezt mondania elég volt, mert kiki tudta, mi a kötelesség, kiki tudta, hogy a kötelességet megtéve, ha megél, nyugodtan él meg, ha meghal, dicsőn hal meg, és egyike a legszebb ten geri ütközeteknek meg lón nyerve.

Látszatra nálunk is és minden jól rendezett társaságban eléggé kellene lenni, ha koronkint megszólalna, mint bizonyos játéknál szokás, a figyelemzést, hogy „Kiki a maga mesterségét folytassa!” Ámde ha széttekintünk és látjuk, mennyi a szükséges mesterség, melyet senki sem folytat és mennyi a mester, ki a maga mesterségét nem folytat: önként az a kérdés támad bennünk, hogy miért van ez így.

Sok bajnok sok az oka; de tekintvén embeirek többségénél azt a tömörkedő sok jóakarót, melyet magánügyeiknél, és azt a szép lelkesedést, melyet a kötelesség körül tanúsítanak: ismét önként az a gondolat támad fejünkben, hogy igen sokszor a legszükségesebb teendők is elmulasztjuk, téven helyettük vagy szükségteletet vagy semmit csak azért, mert a teendőkre nézve nem tudjuk magunkat tájékoztatni, lévén nálunk napirenden az indítványozás, mi akkor legveszedelmesebb, mikor a lelkesedéstől nem jut eszünkbe kérdezni: helyese-e, amit indítványoznak, idején van-e, eze most a teendők teendője?

Történ az nálunk már máskor is, hogy a teendők úgynevezett „egymásután”-ja fölött foly a vita; mindenütt, hol közös vagy magánügyek tanácskozás tárgyává tétetnek, legyen hogy az ember csak magával tanácskozik, legyen hogy másokkal, a teendők sora képezi majdnem mindig a kérdések kérdését. A felelet, hogy „Előbb a szükségést, aztán a hasznost és csak ennekutána a kellemest”, így elvontan igen bölcsen hangzik; a másik, hogy „Mindent a maga idején”, nem keveseb bölcs és ajánlódó; csak az a baj mindakettőnél, hogy nagyon is elvontak és az alkalmazásnál egyenesen a divat, a szokás, az indulat vagy szenvedély határoz arról, mit tartanak az emberek szükségesnek, mi kellemesnek, mit gondolnak idején lenni, mit időtelennek.

A tájékoztatás az azonban leginkább három téren mutatkozik: az emberek nem tudják mire nyújthatnak; nem tudják mit olvasnak, mitán mindent csakugyan nem győznek; és nem tudják mi lesz holnap, miután éppen a legközelebbi jövő az, mit eltalálni a legkevesebb elme sem képes.

Mindahárom tér olyan, hogy ha az első tevédünk: gyermekeink sorsa és, mely evel oly szoros kapcsolatban van, minnyugodalomunk van kockára téve; ha a második biztos irány nélkül járunk: időt, erőt és költséget feccsérünk és eszméit vásárlunk rajtuk; hogy ha pedig azt is akarjuk tudni, mi lesz holnap és ha, mert azt nem tudhatjuk, már csak azért is elhagyjuk magunkat és várjuk, míg „a patak lefolyt”, akkor, himezés nélkül

legyen mondva, éretlen gyermekek vagyunk, kik azt hiszik, nagyot segítettek magukon, ha a tanulás óráját megrövidíthették vagy játszva töltötték. Mindahárom esetben a kár a miénk és így minket illet a gond is, módot keresni, hogy azt magunktól legalább ezentúl elhárítsuk.

E tekintetben lap, mely közszükségeinket tiltezen és alaposan tárgyalná, rvelyben minden közérdekű kérdést nyugodtan és tárgyismerettel lehetne megvitatni és majdan keletkezendő határozat alá elkészíteni, mely az irodalommal sem mint tudományal, sem mint mulatsággal, hanem úgy foglalkoznék, mint összes szellemi életünk nyilatkozatával; lap, melyből mind az ugynevezett politika (mely e helyen korántsem államtani elméletet, hanem oly sajátosság valamit jelent, mit nem tudok másképpen nevezni, mint politikának), mind a divat szappanbuborékai ki volnának zárva: ilyen lap valóban már az élet szükségének közé tartozik.

Mert ilyen lapunk nincsen, vajmi sokszor megcsik, hogy egyikünk tüzet gyújt, a másik eloltja, mert azt hitte, a tűz veszedelmes égés; az egyik elküldte magát „Erre tartunk!” s utána megyünk, a másik azt kiáltja „Nem arra van az ut atyafiak, hanem erre!” és kész a szaladás.

Legalább nagyban már tudhatnók, hogy mi mindenkinél a kötelesség. Tudhatnók, hogy becsületesek ugyan, de szegények vagyunk, hogy tehát azon eszközökhöz kell nyulnunk, melyek a becsületes szegénységet elhárítván, becsülettel szerzett bőségre segítsenek, s ilyenek a tudomány és szorgalom által vezetett munka, a józan, takarékos háztartás és a szövetkezés mindannak elérésére, mit egyes ember erője, hitele és ügyekezete el nem érhet.

E mellett sok se sem szabad elfelejtünk, hogy napról napra sobesb forgásnak indul a világ; hogy a viszonyok, melyek közt élünk, velünk együtt szüntelen változnak; hogy a római költő szavai szerint az alkalmazás szép erős üstöke van ugyan elül, de hátul ő keime kopasz s aki hátul akarja megragadni, hiába fáradoz, ha, mikor szembe jött vele, elszalasztotta.

Vannak, kik csak a földbirtok ügyét tartják országos ügynek; de aki azon idő irányát ismeri, mely az utóbbi harminc év alatt lepergett, az tudni fogja, hogy a mezei érdekek után nyomban a városiak következnek, még pedig első helyen nem a művészet és elvont tudomány, hanem az ipar és kereskedelem, mely a mezei termékek alapjában gyökerezvén, majdan virágul hozzanak művészetet és tudományt és szép életet gyümölesli.

A „Szegedi Híradó” is hozta és hozza folytonosan a es. kir. nyilatkozatot, mely új iparrendet keletkeztetni szándékozik s mely már rövid három hónap múlva hatályba lép. Készen lesznek-e azok annak megtelezni, akiket illet? Gondoskodnak-e arról, hogy kétszen legyenek? A legnagyobb áldás hiába megy el fejtünk fölött, ha azt elgondani nem vagyunk készen; ellenben a legnagyobb vesztélyt is meg lehet látni, ha ki előre készült el-lenebe.

„Nem értem én azt a sok paragrafust”, mondja nem egy olyan is, akire a többiek hallgatni szoktak. Nem érti, ki nem akarja; pedig itt nem érteni, akinek értenie kellene, annyi mint meglepetni és alkalmasint kellemetlenül lepetni meg.

Kiket az említett új iparrend érdekel s kik azt érteni o hajthat, mikép azt értenők önjavuk tekintetéből szükséges, azokat cenzell figyelemzetem, hogy pesti köztársaság Ráth Mórál megjelent és 40 kr. o. é. kapható a következő munka: „Az új iparrend stb. magyarázta Galgóczy Károly.”*) E munkácska segítségével a jóakaratu iparosnak és akárkinek, kit az ipar érdekel; kell pedig, hogy minden embert érdekeljen, könnyű lesz az új iparrend szellemével megismerkednie, hogy azt amivel kínál, ne tévórázunk elfogadni; mert valamit vannak versek, melyek mintegy önként alakultak és énekek hangok szólnak, úgy vannak viszonyok, melyek hozzájárulásunk nélkül is fejlődnek, azon különbséggel, hogy ha magunkra hagyom, ellenem is fordulhatnak, még pedig inkább igen, mint nem.

Barsi Jozsef.

I p a r r e n d.

(Folytatás).

Hatodik fejezet.

Iparos segédszemélyzet.

78. §. A munka és szolgálatviszonyok fontos okokból a világhoz vagy hallgatóság kikötött időtartam lefolyása előtt és földmérés nélkül tüstént földolthatik. Különösen pedig:

1) A szolgálatadónak joga van a szerződést megszüntetni, ha a segéd

a) szolgálatra használhatatlannak találta;

b) oly tettet követ el, mely által a benne vendő bizodalom alaposan eljátszatik, vagy ily tett a szolgálatadónak a fölvetel után tudomására jut;

c) a munkaadó egyezése nélkül, az iparnál alkalmaztatásra nézve hátrányos mellékülgyletet idé;

d) a munkaadó jogszerű utasításait végrehajtani makacsul vonakodik, vagy a segédtsársakat, tanoncokat vagy a házi családét engedelmességre, a munkaadó ellen zúdulás, rendetlen életre vagy tiltott cselekedetekre eszabittani ügyszik, vagy a munkaadó vagy annak hozzátartozói ellen becsületes-sértést vagy más lényeges vagy ismételt kötelesség-sértést bűnet követi el;

e) saját vétke által munkakeptelenné lesz, vagy ha a vétke nélkül munkakeptelenségre még hűnél tovább tart;

f) nyolc napnál hosszabb időig fogszágon tartatik.

2) A segéd a szerződés megszüntetésére különösen jogosítva van:

a) ha egészségének rongálása nélkül a munkát nem folytathatja;

b) ha a munkaadó tetfelleg háttalmozás vagy becsületes-sértési ártás bűnet követi el irányában;

c) ha a munkaadó öt érkeztelen és törvényellenes tettekre ügyszik eszabitt;

d) ha a munkaadó a kiadott bért tőle jogtalanul visszaszantja, vagy más lényeges szerződés-határozványokat megcsért;

e) ha a munkaadó esod alá jut, vagy egyébként gátolva van a segédnek foglalkozást és keresetét adni.

79. §. Ha a munkaadó törvényesen megengedhet ok nélkül (78. §.) valamely segédet idő előtt elbocsát, vagy a maga részéről vétéség által a munkáltatási viszony ideelőtti fölbeljárására okot ad, akkor köteles a segédnek díját és egyéb kikötött vagy szokásos járadékokat a fölmondási határidő még hátralevő részére megtéríteni.

80. §. Ha valamely segéd munkaadóját törvényes ok nélkül (78. §.) ideelőtti elhagyja, a munkaadónak joga van a hatóság által a munkába visszatérésre a még hátralevő időre kényszerítetteti

*) Az új iparrend magyarázatát a lap kiadójánál is saját alatt van a két hét múlva megjelenend. Szerk.

tehetségüknek fogva tetemesből összeggel áldoznak nagyunk emlékének, és büszke önértéssel szemlélnek az ige testé váltakor egykoron, hogy mi is egy porszemmel járunkunk nyelvünk nagy apostola mellé emléke megörökítéséhez.

Főtisztelő alessperes Viter Lajos ur helybeli kath. lelkész, buzgó alapozással gyűjti a m. tudatosítás házára és apadókje névelésére szánt adakozásokat; fogadja érte mindnyájunk hálás köszönetét. Mint értesülve vagyok, ugyane célra jövő hó 7-ikén a városba nagyteremben tényleg fog rendeztetni; de félek az előjelektől, melyek azt sejtetik, hogy e nemes célra rendezendő vigalom még tervben meghalt, mert e lapok hasábjain „töb-

bek" által aláírt közlemény sokat visszatart azon helytelen megrovásért, melynek tárgya eskák a közérület szüleménye volt, tehát elő nélkül volt intéve az ügyis szakadozott társaséletünk összeférelésére; sajálom, hogy teendőim annyira előfoga tartának, hogy a mondott ténylegvalon jelen nem lehetvén, a dolog valódi mibenlétéről T. Szerkesztő Urat nem tudósíthattam. Azonban reményem és szeretem hinni, hogy arra az érdeklettek keveset fognak figyelni, mit bizonyítsanak be azzal, hogy a főbb mondott célra rendezendő vigalom még nagyobb számmal egészítsék ki az estélyi bulgykoszort. Mások töbet és adja az ég, hogy jobbat írassak.

Bagi Gerő.

Videki rövid hírek.

— Bodmér és Föl-Csuthon (Vértesalján) egy veszett eb több kutyát megmarván, iszonyu pusztítást vitt véghez. Főleszthon több tanoncot vezetett meg, különösen egy kis leányt annyira megtépett, hogy rögtön eszmélet nélkül rogyott le az utcán, hol a veszett eb által megtámadtatott. E szomorú hír köztől fájdalommal panaszolja, hogy azon nem orvos emberek, kik e bajt évek óta sikerrel orvosolják, hatóságilag le volnának annak gyakorlatától tiltva. E körülmény mindenesetre veszélyes, különösen a meggyorvos lakheletű távolság betegre nézve, kik szívesen is megálhatnák, míg az orvosi segély megérkezik. E bajon nem ártana mielőbb segíteni.

↑ Pest város községtanácsa 1000 betegre nagy kórházat szándékozik építtetni.

TÁRCA.

Komoly levelek.

X.

Pest, 1860. télutó 3-án.

□ Megigértém volt egykor, hogy egyikét másikat megemlítem azon titkos vágyaimnak, melyek minden hozzájárulásom nélkül szépen teljedtek. Ime itt vagyok, hogy szavam bevaltsam. Most a legújabbat hozom föl, mikor szívemben még meleg a hála érzete azon nem tudom ki iránt, aki teszi, hogy ki nem mondott vágyaim is teljesülnek.

Egykor nagyon idegenkedtem mindentől, amit akkor historianak neveztek. Nem tudtam én magamnak a régi idők képzelné, hogy a legregibb idők emberéről is csak úgy beszélnek tanítóm, kiket az Isten áldjon meg, mintha ma élő emberekkel beszéltek volna. Évszám és név, név és évszám! Ez volt akkor a história.

Mióta a historiából történelem lett, mióta a történetírás csoportos és fest, még pedig minden kort saját színével, az az: saját szavaival, azóta a dolog más alakot öltött.

Időközben megtörtént vala, hogy kezembe esék a történetírók ösöttyja, a becsületes, jámbor Herodot; még pedig eredeti nyelvén, az az görögül. Valamint azt már akkor fölsemlettem volt a görög nyelvből saját emberem után, mert miként Őn tudja, a valódi emberi miveltésé ábecéjére, vagyis a görög nyelv és irodalom ismeretére még azon időben csak ritka helyen tanították az ifjúságot. De mindegy, akárhonnán került, csak hogy volt annyi elemi előismeretem az én jó öreg elbeszélő bácsim nyelvéről, hogy régi szótár segítségével, milyen például a Szenci Molnár Alberté vala, előbb ugyan lassacskán, de aztán csak el tudtam menni érdekes-nél érdekes írásán.

Azóta s történetírók munkái, azokéi t. i. kik saját kornakat leírtak, vagy azokéi, kik leírták, amit eddig apáitól vagy más hiteles öreg emberektől hallottak vala, valóságos esemélgovasmányain közé tartoznak.

Hogy Herodot kilenc muzáinak felét akkor le fordítottam, azt csak mellesleg említem meg. A kor, melyben ilyen mulatságra ráérttem, csakhamar eltelint, s most az élet követeléseit nem engedik folytatnom.

Az ő elbeszélései nyitottak meg előttem a hajdankori világ színházát. Láttam a cselekvés színléket, láttam a szereplőket, és mi több, láttam az akkori közönséget: hallottam azokat beszélni, ezeket tapsolni vagy püsszegni. Szóval: elfelejtettem hol vagyok valóban és azt hívém, az a valóság, amit olvasok.

Értem volt ugyan hasonló esalódást a biblia némely könyveinek olvasásánál is, de itt sok tekintetből az élvezet más volt.

Sok szép idő folyt le azóta mellettkim. Sokszor gondoltam, nem volna-e más fiatalok keble is ugy hangolva mint volt az enyém? nem találak-e mások is, mint magam, a jól elbeszélő valódi történetet érdekesnek bármé érdekes regénynek? és nem volna-e ideje több papírost és nyomdai festéket számunk a történelmi kútfók kiadására, mint annyi silány haszontalanosságra, melyvel olvasó közönségünk naponként elárasztatik?

És ime megjött mit titkon mindig óhajtottam: Szabó Károly újból fordította és újból kiadta a ma-

gyar történetírók alapkövét: Béla király névtelen jegyzőjének munkáját, rövid előbeszéddel és igen tanulságos jegyzetekkel. Ezt óhajtottam mindig s íme megvan!

E munkát szeretném, ha minden családapa tanulmányozgatná, hogy aztán a családánál is megérthesse, és beszélgethessen belőle a kis magyarnak, akitérden rídgatózik. — Névtelenünk nem Herodot, azzá lenni nem is vala célja; de nekem Herodotál is becsesebb, mert a miénk, s nekünk szabad öt ránk nézve többre bédstelnünk, mint bármelyik írását, mert a nemzetek önszeretete csak akkor válik jogtalanúvá, mikor mások iránt igazságtalan.

Kiadta e művet Ráth Mór pesti könyvtársánk, kinek ez már nem első érdeme történelmünk körül, amennyiben hála jelleme meg Magyarországi esaládái is Nagy Ivántól, mely nagy munkának szintén nem kellene hiányoznia egyetlen egy ur házában sem.

Csak egyet óhajtottam volna; azt, hogy bár csak valamely magyarországi nyomda állítotná volna ki annyi esinnal és hibátlanúsággal kedves Névtelenünk, milyenben kiállították Bécsben Jacob és Holzhansen. Ára félteknek 1 ft. — Isten Önnel!

(Folytatás.)

Ami az életben tisztességes, diszes, illedelmes, édes és valóban kíváncsú csak gondolható, az a házasságot félrűnnek és aszonynak vagy megszerzi vagy megüveszti: a házasságtól eredt kötelességek képezvén a főrgött becsületes, egészségtük, barátaink és vagyonunk őrzésére sőt növelésére.¹⁾

A természet annyira mutat mind a két kezével a házasságra, mint a szerelem egyedül boldogított és diszthozó módjára, hogy az emberiség eredeti állapotában és mindaddig, míg az emberek a földtől el nem szakadtak, más szerelmet nem ismertek és nem túrtak.

Minden népél a hagyomány oly időre mutat vissza, midőn a gyermeknem állapot épen ugy tekintetű árvaságnak, mint azon gyermek állapota, mely szülőit elvesztette. És nem méltán e? A magzatkadára legnagyobb szerencsétlenségnek, a magtalanságot a nő legnagyobb szegénységnek ismerte a régiség, mely mind a két esetben nem a szükségesség következményét látta mint mi, hanem a sors büntető kezét gyanfította benne. Ellenben a sok

¹⁾ Mondják, hogy a házasságot a férfit gyávaágra juttatja, mert fél, hogy ő meghal, özvegye és árva boldogtalan sorsra maradnak. Én a történelem nagyon is véres lapjairól más olvasok. A gyávát semmi állapot sem teendő vétező; míg a legmakasabb ha cök épen ott vivattak, hol a férfiak olyan vesztési valója volt, amit az életet és személyes szabadságát is többre becsült, t. i. felesége és gyermekeinek életé és szabadságá. Szekesfehérvár, Eger, Nagy Várud és a kőházi Szegvár védelme annyit foglaltak tanúsít, hogy a magyar aszonynak nem oka; ha férje aetabán gyáva tudna lenni. Nem a feleség teszi, hogy a férfit gyáva, hanem más valami, amire azok szoktak vetemedni, kik el vannak határozva, hogy házasságra nem fognak lépni, és amit az „Egészégi lét parancs" érdeműs költője, Pólya József is röviden kessa szerencsének nevez, intve a hon védelmére kiált fiatalokat, hogy azt ne tiszteik, hol egy-szerint ezen, aranybittikkel minden fiatal ember emlékezőnyére irado sor áll:

„Egy nőhozi hűség erény, erény pedig önzabálás nélkül nincs."

gyermek épen ugy tekintetű áldásnak, mint akár a lábas jószág vidor elszaporodása.²⁾

A birtok elkülönítésével kezdődött aztán azon irány, melyet követve odaig jutott az emberiség, ahol jelenleg álljuk, midőn egészen elvesztvén a tájekozást, a napról napra halmozódó bajok ellen orvososságot oly tanokban keres, melyek minden létező bajnál veszedelmesebbek.³⁾

Mondtam, hogy a birtok elkülönítésével kezdődött azon irány, mely ide vezetett ahol vagyunk, és melynek legkiáltóbb kinövésé ezek: a birtok összehalmozódása kevés kezekben, a legyőzhetetlen szűkülődés, és a szűkülődők számának gyors elszaporodása; a független jelleme eltűnése, a szolgalelkűek, ravaszok, kétszintűek és bécselének elhatalmazódása; a legörültebb kiesapongás és a legszandább, de minden segítségét hiába kimerítő nyomor; az általános részvétlenség, végre a szemtelenség terjedése és a becsértés aggasztó eltompulása.

Azonban igen esalódunk, aki azt hinné, hogy e bajok a birtok elkülönítésétől eredvén, az orvoslás csak ugy eszközölhető, ha visszatérünk a birtokközösséghez. A birtokelkülönítés nem volt egészen a kapzsiság munkája, hanem szintén egyik lépés előbbre a haladás hosszú ösvényén. A visszatérés a birtokközösséghez mai nap már csak lehetetlen, de ha lehetséges volna is, már nem csak nem orvosolna semmit, hanem azt a kevés jöletét is veszélyeztetné, melyet itt ott a kevésbé szedelő népek közt még találhatunk. De nem is a birtok rendezésével van most dolgom, csak azt akartam kimutatni, hogyan történtek, hogy az emberek a szerelem dolgában a természet útjáról, vagyis a házasság szent ösvényéről letértek, hogy aztán, ha ezt egy-szer elhagyták, fél és rakonek nélkül bűnből bűnbe, bajból bajba rohannak. Ez pedig így történtek:

Erélyesebb lelkű emberben fölvilanthatott a gondolat, hogy magának állatokait (tevé, lovat, juhot, kecskét) szelidet és nyáját alkot. A nyáj, némi gondviselés mellett elszaporodhatott. A legelő közös volt, de az vette hasznát, akinek nyája járta. Ime a vagyonbeli egyenlőség meg van zavarva, és immintül a dolgok oly rendez áll elő, melynek folytában a gazdag gazdagodik, a szegény szegényedik. Csak a gazdagnak oktalansága és a szegénynek okossága teszi, hogy a gazdagodás és szegényedés folyama néha meglassódik, néha megáll, néha meg is fordul és örvényként sodorra amir és elnyelve vagyonát gazdagnak és szegénynek, okosnak és oktalannak.

A gazdag gazdagodik és mit tesz? Első dolga: a megszorult szegényeket szolgálathoz fogadni. Hány lépés van még innen oda, hogy a gazdagnak elkényeztetett fia elcsábítsa a szegény bérés ártatlan szép leányát?

A társasélet ezen első fokán házasságtörésről még szó sincs, hanem a szegény szűlek leánya áldoztat eszik az urfi fékezetlen lángjának.

¹⁾ „Jerusalem fel decem filiorum proventus majoribus suis clariorem fecit." (Isaiah azt fiamok szerencsés elszaporodása eleind jóval teste hirtesebbé mondja Juszta történeti 36. k. 2. f. És Ábrahámtól kezdve ugy tartotta és tartja annak nemzetsége mai napig, hogy minden jövedelme a szapor és éj egészséges magzat. Mire is támaszkodniának azon rendnyökhöz, hogy az egész föld egykor övek lesz, ha azon tényre nem, mely szerint az ölék a világ, az élet egyetlen biztos forrása pedig a házasság, abból, ami a házasságon kívül születik, csak elvélve támadván hosszabb életű vádeknek öse.

²⁾ Azon tanokan értem, melyek az abból eredendő nyomort, végképen elszakadás által és az egyéni szabadság teljes befelcsúszásával a társas rend egészét ártatlan bűnből levegőbe orvoslhatni vélik; kik a birtokközösségen kívül a szemérmesség sirján vlnnek boldogultak, a nőt és e szerint a férfit is közönség kiáltván ki, vagyis — bitangnak.

